

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2857 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2857 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$8.00 Entered as second-class matter January 14, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PONEDELJEK, 30. APRILA (APRIL 30), 1945 Subscription \$8.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 85 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Italijani ustrelili Mussolinija! Američani zasedli Monakovo!

Cez 125,000 Nemcev se podalo v zadnjih 48 urah. Zavezniki okupirali Benetke, Milan in Genova. Ameriške in ruske sile se združile na vzhodni strani reke Elbe in presecale Nemčijo na dvoje. Pattonova armada invadirala Avstrijo.—Pogajanja glede brezpogojne kapitulacije Nemčije se nadaljujejo. Bitke za posest Berlina v zadnji fazi.—Nov bombni napad na tokijske industrijske predele

MILAN, ITALIJA, 30. apr.—Benito Mussolini se je vrnil v to mesto, v katerem se je poročil fašistem. Truplo bivšega italijanskega diktatorja je ležalo na kupu trupel njegove priljebnice in sedemnajstih mož, katere so italijanski rodoljubi ustrelili. Pripeljana so bila v zaprtem vozu v Milan.

Trupla so razstavljena v poslopju Standard Oil Co. v Milanu. Pogled nanje ni lep. Italijanske množice brcajo in pluvajo na trupla.

Mussolini, njegova priljebnica Clara Petacci in vodilni fašisti so bili ustreljeni v naselbinji v bližini jezera Como. Ti so bili Alessandro Pavolini, tajnik fašistične republikanske stranke; Francesco Barracu, podpredsednik Mussolinijeve vlade; Paulo Zabirno, notranji minister; Fernando Mezzasoma, minister propagande; Romano Ruggero, minister javnih del; Augusto Livi, minister komunikacijski minister; Paolo Porta, inspektor fašistične stranke v Lombardiji; Ernesto Daquanno, direktor časniške agencije Stefani; Goffredo Compola, predsednik Ustanove fašistične kulture; Mario Nudi, predsednik fašistične agrarne federacije; Vito Casalinovo, poveljnik fašistične milice; Pietro Salustri, Mussolinijev pilot; Nicola Bombacci, ki je označen kot izdajalec; Marcello Petacci in Luigi Gatti, prefekta, in pisatelj po imenu Hintermayer.

General Achille Starace, bivši tajnik fašistične stranke, je bil ustreljen večeraj s jutraj.

PARIZ, 30. apr.—Oklopne in pehotne kolone sedme ameriške armade so okupirale Monakovo, rojstno mesto nacistične stranke, skoraj brez odpora. To je imelo v normalnih časih 825,000 prebivalcev.

Istočasno je tretja ameriška armada okupirala Moosburg, 27 milj severovzhodno od Monakova, in osvobodila 27,000 zavezniških vojnih ujetnikov, med temi veliko število ameriških letalcev.

Glavni stan generala Eisenhowerja je naznanil, da so zavezniški ujeli čez 125,000 nemških vojakov v zadnjih 48 urah.

RIM, 30. apr.—Ameriške, britske in novozelandske čete se okupirale Benetke, Milan in Genova v severni Italiji. Odpor nemških sil je zdrobljen.

Zavezniki čete zdaj prodirajo proti reki Piavi v smeri Trsta. Prve so dospole do točke, ki le oddaljena samo 74 milj od Trsta. Jugoslovanske čete maršala Tita so udrele v Reko, kjer se vrše ljute bitke med njimi in Nemci. Izgleda, da bo Reka kmalu v jugoslovanskih rokah.

WASHINGTON, D. C., 30. apr.—Uradni krogi so danes razkrili, da se pogajanja glede brezpogojne kapitulacije Nemčije nadaljujejo nekje v Evropi. Poročilo, da se je Nemčija podala, ki je bilo objavljeno sradno soboto, je bilo preuranjeno.

Senator Tom Connally, demokrat iz Texasa in načelnik oddelka za zunanje zadeve, je povedal reporterjem, da se je Nemčija podala. Poročilo so objavili vsi ameriški listi, potem pa je bilo preklicano.

PARIZ, 28. apr.—Čete ameriške in ruske armade so se v četrtki združile na vzhodni strani reke Elbe in s tem presecale Nemčijo na dvoje. Združitev je

Maršal Petain se vrnil v Francijo

Postavljen bo pred sodišče zaradi izdajstva

PARIZ, 28. apr.—Maršal Henri Petain se je predal francoskim avtoritem v mestu ob švicarski meji. V Franciji bo čakal obravnavo na obtožbo izdajstva.

Stari maršal, bivši načelnik francoske države, bo morda obsojen v smrt. Petaina je sprejel general Joseph Pierre Koenig, poveljnik francoskih notranjih sil pred in po zavezniški invaziji Normandije. Petain je ponudil roko Koenigu, toda slednji je ni hotel stisniti.

Komisar province Dijon in 30 članov francoske narodne garde je čakalo Petaina v Vallorbi. Maršala in njegovo ženo so odpeljali z avtomobilom v Les Hopitaux-Neufls, kjer so zasedli posebni vlak, ki je odprl proti Parizu. Podvzeti so bili koraki za varnost maršala na poti v Pariz. Petain bo odveden v pariško trdnjavo jetnišnico, v kateri bo čakal na obravnavo.

Andre Mornet, ki bo prosekutor na obravnavi proti Petainu, je pred poročevalci ameriške časniške agencije Associated Press dejal: "Politika in smernice, posebej s tem možu (Petainu), zahtevajo smrtno kazen. On je dosegel starost, ko je treba upoštevati človečanske razloge."

Ta mesec je preteko 29 let, ko je maršal Petain, ki se je vrnil v Francijo in se bo moral zavarjati na obtožbo izdajstva, vodil ljute bitke francoskih sil proti Nemcem pri Verdunu. Bitke za posest tega mesta so se pričele 24. februarja l. 1916 in trajale so pet mesecev. Petainova armada je preprečila nemško okupacijo mesta in maršal je bil proglasen "za junaka Verduna." Maršal Petain se je vrnil v Francijo iz Nemčije preko Švice s sramotnim znakom izdajstva, ker je kooperiral z naciji v času nemške okupacije Francije. Pierre Laval, bivši načelnik lutkarske vlade v Vichyju, se še nahaja v Nemčiji, kamor je bil odveden po zavezniški invaziji Francije.

Pauley imenovan za člana komisije

WASHINGTON, D. C., 28. apr.—Predsednik Truman je imenoval Edwina W. Pauleyja, člana osrednjega odbora demokratske stranke, za reprezentanta Amerike v zavezniški komisiji za reparacije. Pauley bo kmalu odpotoval v Moskvo, kjer je sedež komisije.

Nemške čete pognane iz finskih pokrajin

Helsinki, Finska, 28. apr.—Ostanki nemških divizij so bili pognani iz severnih finskih pokrajin med Švedsko in Norveško, pravi uradni komunikacije. Finske čete so okupirale vse kraje v trikotju ozemlja med Švedsko in Norveško.

čete prodirajo proti letališču pri Machinatu na otoku Okinawi, ki je še v japonskih rokah. Prve so dospole do točke, ki je oddaljena samo eno miljo od letališča. Operacije čet podpirajo bojna letala z bombardiranjem japonskih pozicij.

Ameriški letalci so ponovno napadli Tokio. Vrgli so več sto zažgalnih in razstreljivih bomb na industrijske predele, ki so porušile več tovarn in zanetile ogromne požare.

RUSIJA DOBILA TRI GLASOVE NA KONFERENCI

Predlog glede reprezentacije poljske vlade porazen

MOLOTOV DOBIL NAVODILA

San Francisco, Cal., 28. apr.—Rusija je izvojevala eno zmago, doživela en poraz in sprejela kompromis glede tretjega spornega vprašanja na konferenci Združenih narodov, ki je bila sklicana z namenom, da zgradi podlago svetovni organizaciji, ki naj bi ščitila mir in preprečila vojne v bodočnosti.

Rusija je zmagala, ko so delegatje soglasno sprejeli predlog, da dobi tri glasove na konferenci, kar pomeni, da bo imela tri sedeže v generalni skupščini nove Lige narodov. Britski imperij bo imel šest glasov na konferenci, Amerika pa enega.

Poraz za Rusijo je bil, ko je vodilni odbor konference zavrgel predlog sovjetskega zunanjega komisarja Molotova glede reprezentacije poljske začasne vlade, ki je bila ustanovljena v Lublinu in zdaj funkcionira v Varšavi; na konferenci. Odbor je sprejel resolucijo, ki izraža simpatije Poljakom in upanja, da bodo formirali novo vlado, katero bodo lahko priznale velesile, ki sponzorirajo konferenco, da se bo lahko udeležila razprav.

Kompromis je bil dosežen a sprejetjem predloga sovjetskega komisarja o štirih predsedniških konferencah, reprezentativnih velesil. Te so Amerika, Velika Britanija, Rusija in Kitajska. Ti predsedniki so poverili oblast vodstva poslov ameriškemu državnemu tajniku Stettinusu. On je bil imenovan tudi za načelnika vodilnega in eksekutivnega odbora.

Reprezentanti Združenih narodov so ugotovili, da je lahko govoriti o ustroju, ki naj bi jamčil svetovni mir, težko pa ga je ustanoviti zaradi konfliktnih interesov. Prvi spor na konferenci je nastal zaradi procedure, ki je preprečil izvolitev ameriškega državnega tajnika Stettinusa za stalnega načelnika konference.

Kontroverza je nastala na seji vodilnega odbora, katerega tvorijo načelniki delegacij Združenih narodov. Sovjetski zunanji komisar V. M. Molotov je naznanil, da Rusija ne bo sponzorirala konference, če bo ena oseba vodila plenarne seje.

Zaradi opozicije Molotova je bil sprejet kompromisni predlog zunanega ministra Edena, da se načelnstvo vrsti med Ameriko, Sovjetsko unijo, Veliko Britanijo in Kitajsko, državami, ki sponzorirajo konferenco. Proti predlogu je glasovala samo ruska delegacija.

Doznava se, da je Molotov dobil nova navodila od maršala Stalina glede rešitve poljskega problema. On je takoj informiral Averella Harrimana in Archibalda C. Kerra, poslanika Amerike in Velike Britanije v Moskvi, o navodilih. Stalin je zavzel prijateljsko stališče napram Stanislavu Mikolajczykju, bivšemu predsedniku poljske ubežne vlade in voditelju poljske kmečke stranke.

Molotov se je potem sestel s časnikarji in napovedal izravnavo poljskega problema v doglednem času. "Uverjen sem, da bodo vse potežkoče premagane," je dejal. "O Poljaki je bil sprejet važen zaključek na konferenci v Jalti. Mi bomo storili vse, kar je potrebno, za izravnavo poljskega problema v smislu sprejetega zaključka."

Zveza Američanov z Rusi pozdravljena

Izjava predsednika Trumana in maršala Stalina

Washington, D. C., 28. apr.—Bela hiša je večeraj naznanila združitev ameriških in ruskih čet ob reki Elbi v osrčju Nemčije. Predsednik Truman je objavil sledečo izjavo:

"Ameriške sile so se združile s sovjetskimi silami v osrčju Nemčije, kakor je bilo dogovorjeno. Nemčija je bila s tem presekana na dvoje. To sicer ni ura končne zmage v Evropi, temveč uvod v uro zmage, katero čakamo. Spojitev naših sil z ruskimi je zgodovinski dogodek. To pomeni, da je zadnje upanje Hitlerja in njegovih gangežev izginilo. Ustanovljena je bila skupna fronta proti tiranstvu. Nihče ne more omajati naše vere v popolno zmago. Naši skupni napori, katerih cilj je poraz sovražnika, se bodo nadaljevali."

London, 28. apr.—Maršal Stalin je naznanil združitev sovjetskih čet z ameriškimi v povelju dneva, v katerem pravi:

"Čete prve ukrajinske armade so se združile z ameriškimi ob reki Elbi pri Torgauju. S tem je bila južna Nemčija odrezana od severnih pokrajin. Naše zmagovite armade drobno ostanke nemških sil v vojni za osvoboditev Evrope. Naš skupni cilj bo kmalu dosežen. Naj živi zmaga svobodnih ljudstev nad Nemčijo!"

Stalin je pohvalil ruske in ameriške sile, ki so dosegle nov triumf z združitvijo v osrčju Nemčije.

Francija zgradi bazo v Dakarju

Načrt odobren na seji kabineta

PARIZ, 28. aprila.—General Charles De Gaulle, predsednik začasne francoske vlade, je naznanil, da bo Francija zgradila ogromno mornarično in letalsko bazo v Dakarju, Zapadna Afrika.

Načrt za zgraditev baze je bil odobren na seji kabineta na podlagi priporočil vojnega, mornaričnega in letalskega ministrstva. Mornarična in letalska baza bo garantirala komunikacije med Francijo in njenim imperijem in obenem prispevala h kolektivni zaščiti.

Možnost je, da bo baza v Dakarju na razpolago mednarodni organizaciji za vzdrževanje in zaščito miru po zaključanju sedanje vojne.

Amerika ima bazo v Dakarju. Ta je bila zgrajena po sklenitvi dogovora med ameriškim generalom Clarkom in francoskim admiralom Darlanom. Dogovor je bil sklenjen po invaziji ameriških in britskih čet severne Afrike. Ako bi baza prišla pod kontrolo agresorja, bi ogrozila varnost Južne in Severne Amerike.

Nemško ljudstvo odgovorno za brutalnosti

London, 28. apr.—Ameriška kongresnica Clare Boothe Luce je rekla, da je nemško ljudstvo odgovorno za mučenje jetnikov v nacističnih koncentracijskih taboriščih. Ona je članica ameriške delegacije, ki je obiskala taborišča. Izjavila je, da so naciji umorili čez 50,000 jetnikov samo v taborišču pri Buchenwaldu. Demokratske države morajo skrbeti, da bodo zločinci dobili zasluženo kazen.

Domače vesti

Naročnikom Prosvete
Radi mednarodnega delavskega praznika Prvega maja, ki je v smislu konvenčnega sklepa tudi praznik SNPJ, Prosveta jutri ne izide. — Ured.

Novi grobovi v Ohiu
Warren, O. — Dne 24. aprila je tukaj umrl Frank Gradišer, doma iz Velikih Lašč na Dolenjskem, odkoder je prišel v Ameriko leta 1906. Star je bil 55 let in član društva 321 SNPJ. Zapuščica ženo, dva sinova (pri vojaki), tri hčere, štiri vnuke in več drugih sorodnikov.

Farrell, Pa. — Dne 21. aprila je tukaj umrl Frank Luin, star 55 let in doma iz vasi Kozjane, pošta Divače, odkoder je prišel v Cleveland 1913. Nekaj let pozneje se je preselil v Farrell, kjer je živel 27 let. Zapuščica ženo, sina (pri mornarici na Pacifiku) in tri hčere. Bolehal je štiri leta. Bil je član društva 262 SNPJ, št. 174 ABZ in Samostojnega društva v Girardu.

Padla v vojni
Pittsburgh, Pa. — Družina Steve Radman je bila obveščena, da je padel v vojni z Japonci njen sin George, star 20 let in član KSKJ. Pri vojaki je bil od lanskega januarja in padel je 24. okt. Poleg staršev zapuščica brata.

Ironwood, Mich. — Na bojišču v Italiji je padel 23. febr. Sgt. John Rupnik, sin družine Anton Rupnik, star 32 let in član KSKJ. V armadi je bil od aprila 1943 in v Italiji od lanskega avgusta.

Ljute bitke za posest Reke

Zanimanje za bodočnost Trsta

London, 28. apr.—Jugoslovanski komunikacije omenja ljute bitke med nemškimi in jugoslovanskimi četami za posest Reke, pristanišnega mesta ob Jadranskem morju.

Nemci uničujejo vojaške objekte in poslopja v umikanju pred jugoslovanskimi silami. Znamenja kažejo, da bo Reka kmalu padla.

Belgrad, Jugoslavija, 28. apr.—Topovi so gremeli v jugoslovanski prestolnici, ko je bilo objavljeno naznanilo, da so Rusi obkrožili Berlin. Politika, vodilni list, poveljuje ruske uspehe in naglašja, da je Berlin stal za vse, kar Jugoslovani sovražijo.

Jugoslovani se zanimajo za bodočnost Trsta in Istrskega polotoka. Pred vojno so Slovenci in Hrvati tvorili večino prebivalcev na polotoku. Trst je imel mešano prebivalstvo. Slovenci so tvorili 30 odstotkov prebivalcev, ostale pa Italijani in druge narodnostne grupe.

Jugoslovanski listi dnevno pišejo o bodočnosti Trsta, pristanišnega mesta. Usoda je povezana z jugoslovanskimi interesi.

Pariz, 28. apr.—Poročilo pravi, da je general Maurice Gamelin, poveljnik zavezniških sil na zapadni fronti pred kapitulacijo Francije pred Nemčijo, dospel v Švicu iz Nemčije, kjer je bil interniran. Poročilo dostavlja, da sta prišla v Švicu tudi Paul Reynaud in Edouard Daladier, bivša francoska premierja.

GOERING ODSTOPI KOT ŠEF LETALSKE SILE

General Ritter von Grein imenovan za naslednika

LOV NA DIKTATORJA HITLERJA

London, 28. apr.—Radio Hamburg je naznanil, da je državni maršal Hermann Goering resigniral kot načelnik umirajoče nemške letalske sile "zaradi akutne srčne hibe." On je bil izbran za Hitlerjevega naslednika v slučaju smrti diktatorja.

Naznanilo dostavlja, da je Goering prošil Hitlerja, naj ga razreši dolžnosti zaradi bolezn, ki je prišla v kritično fazo. V Londonu menijo, da je naznanilo o resignaciji Goeringa uvod drugega naznanila, da je mrtev. Možnost, da so naciji ubili Goeringa, ni izključena.

Goering je nekoč, ko je bila nemška letalska sila na vrhuncu svoje moči, izjavil, da Berlin in druga nemška mesta ne bodo nikdar bombardirana iz zraka. On je bil poleg Hitlerja in Goebbelsa, ministra nacistične propagande, znan kot notorična oseba v nacistični stranki. Hitler, ko se je vpliv nacizma dvigal, je obispal Goeringa z odklovanji in častjo. On ni bil samo vodilna osebnost v nacističnem političnem ustroju, temveč tudi eden največjih nemških industrijcev. Bil je predsednik mogočnih jeklarških firm, ki so zdaj v zavezniških rokah.

Radijsko poročilo iz Hamburga pravi, da je Goeringa nasledil kot načelnik nemške letalske sile general Ritter von Grein, ki je bil po imenovanju povišan na feldmaršala.

Nemški general, katerega so zavezniški ujeli, je dejal, da bo Hitler umrl s svojimi vojniki vred v obkroženem Berlinu. Zavezniški niso razkrili imena ujetega generala, ki je tudi omenil možnost, da je bil Goering umorjen.

Lov na Hitlerja se nadaljuje. On se bo moral odločiti za smrt kot mučenik v Berlinu ali za beg v svoje skrivališče v bavarških Alpah. Poročilo o kraju, kjer se Hitler nahaja, so konfliktna. Nekatera trdijo, da je v Bečlinu, druga pa, da je v Berchtesgadenu. Vest iz Švice pravi, da sta Hitler in Himmler, načelnik nacistične tajne policije, v Solnogradu.

Nemški general Dittmar se podal

Glas vojaške hierarhije utihnil

London, 28. apr.—General Kurt Dittmar, nemški radijski analist in komentator, se je podal deveti ameriški armadi v Magdeburgu ob reki Elbi. On je bil znan kot glas nemške vojaške hierarhije, ki je zdaj utihnil.

Dittmar je po kapitulaciji izjavil, da je narodni socialist, ne pa hitlerjevec. Dalje je rekel, da je državni maršal Hermann Goering, letalski minister, ko je njegov prestiž padel, pobegnil. On se skriva nekje v Nemčiji. Heinrich Himmler, načelnik nacistične tajne policije, je v južni Nemčiji.

Dittmar je dalje rekel, da se Hitler do zadnjega časa ni vmešaval v zadeve poveljstva nemških oboroženih sil, toda člani generalnega štaba so vedeli, da so pod stalnim nadzorstvom gestapovcev. Hitler in Goebbels, minister nacistične propagande, sta še v Berlinu.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (April 30, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Slava Prvemu maju!

Prvi maj je zopet tu! Praznik svetovnega delavstva. Zadnjih dvanajst let, odkar je zajel osrčje Evrope nacijski barbarizem, je ta praznik bolj žalosten. Pred prihodom nacifašizma, ki je v vseh prizadetih deželah strl vse delavsko in liberalno gibanje, je bil to največji praznik delovnega ljudstva širom vse Evrope in v manjši meri tudi po vseh drugih državah širom sveta, kjer se je količkaj razvilo delavsko gibanje.

Svetovno delavstvo, ki je korakalo pod praporom mednarodnega socializma, si je postavilo ta praznik kot simbol svojih aspiracij po boljši, pravičnejši človeški družbi, v kateri ne bo mesta za izkoriščanje slabejših po močnejših, v kateri ne bo mesta za privilegije onih slojev, ki ne orjejo in ne sejejo, toda v sedanjih družbi samo žanjejo. S tem praznikom si je postavilo simbol za doseg nove človeške družbe, v kateri ne bo mesta za socialne krivice in tudi ne človeškega klanja, marveč bo preveljal vse narode, vsa ljudstva duh bratstva, enakosti in svobode.

Priznamo, da so v današnjem svetu to le sanje, visoke sanje, utopija ali kakor jih že hočete imenovati. Vemo tudi, da bodo te aspiracije ostale še za nedogledno dobo le velike sanje—sploh ne vemo, če bodo kdaj uresničene, če bodo kdaj postale meso in kri.

Kar vemo in o čemer smo trdno prepričani, je to, da vse človeštvo krvavo potrebuje takih sanj, teh velikih aspiracij. Ako človeštvo ne bo sanjalo teh velikih sanj in konkretno delovalo sleherni dan skozi vse leto in leto za letom za njih uresničenje, se bodo ljudstva, vsi sloji vseh narodov še kopali v lastni krvi in vedno večjem razdejanju. Trdno smo prepričani, ako ljudstva vseh narodov, brez razlike na polt, vero ali raso ne bodo sanjala velikih sanj o bratstvu, enakosti in svobodi, in te sanje skušala tudi uresničiti, bo svet še ječal pod veliki butaro socialnih krivic, bo še ječal v bedi in pomanjkanju na eni strani, na drugi se pa valjal (vladajoči razred) v največjem razkošju in baržumu.

Brez teh velikih sanj kot jih simbolizira naš delavski Prvi maj se bo svet še valjal v blatu velikih krivic, bo še taval iz krize v krizo, iz vojne v vojno, iz zmete v zmeto. Brez teh velikih sanj se bo svet še oklepal krivih prerokov, trpel pod bičem, korakal po svoji Golgoti in zaman iskal resnice in pravice.

Človek kot posameznik in v kolektivu potrebuje velikih sanj, potrebuje velikih aspiracij, če si hoče ustvariti boljši, pravičnejši svet. V resnici človeka le take sanje dvignejo nad navadno domačo življo in iz njega napravijo arhitekta in zidarja boljše bodočnosti vsega človeštva.

Vsakdanje življenje je za posameznika kot tudi za vse človeštvo pretesno, preozkogrudno in za delovne mase pretrežno in preveč prazno, da bi bilo vzdržljivo brez velikih sanj. Zato se človeški duh zateka za svojo lastno uteho k raznim izhodom in pobegom iz trpke realnosti. Ogromna večina ljudi se je do danes zatekala k verskemu misticizmu, v katerem išče utehe. Ponižani in izkoriščani se tolažijo z boljšim življenjem na "onem svetu."

Toda take sanje ne vodijo drugam kot v—grob, v strohnolost, kjer je pozabljeno vse in kjer se konča vse. Edino, kar človeku in novim rodovom ostane od takih sanj, je pot večne mizerije, izkoriščanje človeka po človeku in kopica novih socialnih krivic, ki jih bruha na dan življenje slabo urejene človeške družbe. Sigurno je to, da te vrste sanje, ki iščejo izhoda in utehe v verskem misticizmu radi nekega posmrtnega življenja, ki je plod človeške domišljije in imajo koristi od njega le oni, ki se žive od njega—te ranje gotovo ne vodijo v boljšo in pravičnejšo človeško družbo, v kateri naj vlada bratstvo, enakost in svoboda. Če bi vodile v to smer, bi danes človeštvo živelo v raju.

Človeštvo danes krvavo potrebuje boljše sanj kot je verski misticizem, drugačnih etičnih nazorov kot je vera v "življenje po smrti"—v resnici beg pred realnostjo—ali pa v gol materializem v obliki "svobodnega podjetništva," imperializma in izkoriščanja slabejšega po močnejšem. Vse to vodi le v nova masna klanja, vsako strašnejše od prejšnjega, v nove mizerije in nova sovraštva.

Človeštvo potrebuje idej, ki bodo preobrazile mišljenje posameznika in narodov, da bodo znali in imeli voljo pa moč ustvariti si novo družbo socialne pravičnosti, bratstva, enakosti in svobode. Za izvršitev te zgodovinske naloge je predvsem poklicano delovno ljudstvo, ki je graditelj vseh dobrin in tudi nositelj nove človeške družbe.

Prvi maj je simbol vseh teh velikih sanj in aspiracij. Nove človeške družbe sicer ni mogoče zgraditi čez noč, niti ne v par desetletjih. Toda ako delovno ljudstvo ne bo imelo teh velikih sanj, je boljše, pravičnejša človeška družba nič drugega kot utopija. V tem primeru bo človeštvo še taval in taval v temi, kaosu in skozi strašna pokolja. Brez teh velikih sanj ne bo imelo moči niti ne znanja, da bi si našlo pot iz noči socialnih krivic in zmed v zarjo svobode in svetovnega bratstva.

S trenjem nacijskega zmaja, ki je skušal perverzizirati tudi ta veliki mednarodni delavski praznik in ga vpreči v voz svojih sadističnih in nihilističnih idej, bo v Evropi zopet nastala klima za nov podvig Prvega maja. Iz osvobodjenih dežel smo že čitali, da se delavstvo pripravlja na velike prvomajске manifestacije, v katerih bo demonstriralo za svobodo, mir in bratstvo. Slava Prvemu maju, nositelju nove civilizacije!

Glasovi iz naselbin

NEKDAJ IN DANES

Milwaukee, Wis.—Časi se tako naglo spreminjajo, da mnogi tega niti ne opazimo, posebno še kar se tiče tujezemskih jezikov. Pri tem je menda najbolj prizadet slovenski jezik, ki propada z veliko naglico. Tega smo krivi Slovenci sami.

Pred 20 leti je bilo v milwaukeeški slovenski naselbini še veliko živahnosti in slišali smo slovensko govornico vsepovsod. Človek se je počutil kot da bi živel v stari domovini. Po 20 letih sem se povrnil v to mesto, a bil sem zelo presenečen. Obiskal sem slovenske trgovine, poslušal in si ogledoval obraze—nepoznani obrazi in angleška govornica. In vendar so bili to moji nekdanji znanci in prijatelji. Čudim se, ali res ni slovenska naselbina niti približno taka kot je bila nekdanj?

Čas gre svojo pot naprej; vsi tuji jeziki in narodnosti bodo v tej deželi izginili, kolikor pa je meni znano, bo slovenski jezik eden prvih. To je očitno povsod: v mestih in na deželi, in tega smo krivi sami. Večinoma Slovenci, kakor hitro so se naučili govoriti malo angleščine, niso hoteli več govoriti slovenščine. Kako bi se potem mogli naučiti njihov otroci slovenskega, ali pa vsaj obdržali, kar so že znali?

Živel sem 20 let na deželi med različnimi narodi in slišal sem, da so občevali v svojem jeziku in celo nekateri, ki so bili tu rojeni. Slovencev je bilo tam malo in smo bili raztreseni povsod. Včasih smo prišli skupaj. Jaz sem ga nagovoril slovensko, on pa je odgovoril v angleščini, nato sem nadaljeval v slovenščini, on pa v angleščini in to kljub temu, da so nekateri tako lomili angleščino, da bi se razjokal nad njim. To je eden glavnih vzrokov, da naš jezik tako hitro izginja.

Kaj pa na društvenem polju? Izgleda tako kot bi bile bratske organizacije to, kar so ameriške komercialne zavarovalniške družbe. Plačaš svoj assement in za drugo nimaš nobene brige. Nekdanj, ko sem šel na društveno sejo, je bila precej velika dvorana skoraj polna, sedaj pa je nas bilo samo 15, a tajnik je poročal, da je pri društvu čez 400 dobro stoječih članov. Drugo in tretjo sejo je bilo prav tako—približno isto število in isti obrazi. Kaj je vzrok slabi udeležbi? Pred leti se je tu in tam slišalo, "šel bi na sejo, pa ne grem, ker se vedno pripravajo."

Res, bili so časi, ko smo imeli na sejah veliko razburjenja, katerega je bila največkrat kriva nevošnjivost. Mnogi so želeli biti društveni uradniki, ker pa niso dosegli te časti, so pa metali polena pod noge. Dandanes tega ni več in v mnogih slučajih je težko dobiti društvene uradnike. Na sejah je prav prijetno in domače; tudi harmonija vlada in če kdo nekaj priporoča in njegov predlog ni vzet na zna-

nje, za to ni nobene zamere. In tako je pravilno.

Po seji imamo skoraj vedno malo zabave, s prigrizkom in pi-jačo povrhu. Imamo si tudi veliko povedati in vzbujamo spomine iz preteklosti. Tako prijeto je srečanje s starimi prijatelji in znanci in seznanjenje z novimi. Razgovarjamo se in tudi zapojemo katero v tej naši ljubi slovenščini, katera tako hitro izginja s površja ameriške zemlje. Chas. M. Kramer.

AKTIVNOSTI PODRUŽNICE ŠT. 1 SANSa

Detroit, Mich.—Narod v stari domovini je še vedno v skrajni stiski in naše pomoči zelo potreben. Za WRFASSD je naš reliefni odsek že precej storil z nabiranjem denarnih prispevkov, oblike in živil. Uspehi bi bili lepši, ko bi se izkazali vsi, da imajo srce za naš trpeči narod. Storite tudi vi svojo dolžnost, ki je do sedaj še niste, in pomagajte, da se jim olajša silna beda in reši mnogo dragocenih življenj.

Naše sestre pridno šivajo in krpajo obleko v jugoslovanskem centru. V februarju so delale: Mary Rant, Lia Menton, Uršula Grum, Kat. Krainz, Agnes Sone, Mary Naprudnik, Ana Koss, skupno 102 ure. Imenovane so pomagale tudi pri kampanji za ruski vojni relif.

Obleko so darovali: Štefančič, Mike Gregorič, Uršula Grum, Josephine Božič, Frank Krulec, Lester Germany, Joe Rop, Lia Menton, skupno 312 funtov.

V marcu so delale sestre: Mary Rant, Uršula Grum, Agnes Sone, Frances Kapel, Mary Naprudnik, Lia Menton, Mimi Strosberger, Kat. Krainz, Mary Jurea, skupno 145 ur.

Obleko so darovali: Mary Naprudnik, Albert Kirin, Frank Nagel, Anton Anziček, Anton Homec, Anton Semec, Kaintner st., Kat. Krainz, skupno 770 funtov.

Živila so poklonili: Mary Rant, John Semenič, Anton Semec, Kat. Krainz, Mary Knez, Mary Jurca, Julia Menton, Ana Koss, Mary Lapajne, Frances Kapel, Agnes Sone.

Dne 16. marca smo združeni detroitski Jugoslovani odposlali 210 vreč obleke in obuval, ter nekaj zabojev živil, skupni teži 5 ton, v glavno skladišče WRFASSD v New York. Peta pošiljka, 117 vreč obleke in nekaj čevljev, je bila odposlana 19. aprila.

American Committee for Yugoslav Relief bo priredil banket v Websterjevi dvorani (Webster Hall), (Cass in Putnam), v sredo, 9. maja, ob sedmih zvečer, v počast Jugoslavije. Nastopili bodo odlični ameriški govorniki. Dolžnost je posebno dobro situiranih rojakov in rojakinj, da s primernim prispevkom pokažejo Američanom, da se zanimajo za svoj narod. Vsa imena darovalcev bodo poslana na posebni polji v Jugoslavijo.

Seja podružnice št. 1 SANSa

bo v nedeljo, 6. maja, ob treh popoldne v Slovenskem narodnem domu na 17153 John R. Vse članstvo in zastopniki društev so prošeni, da se seje gotovo udeležijo. Imamo važne zadeve na dnevnem redu. Kdor še ni plačal članarine za I. 1945, je prošeni, da to stori na seji. Vsi prispevki posameznikov za SANS in za relief so čitani na seji. Skupne vsote pa objavlja SANS v svoji koloni. Seznanj darovalcev za SANS bo objavljen polletno. Priobčena bodo imena le onih, ki so darovali \$5 ali več. Pridobite nove člane! Naše delo še ni končano. Pomagajmo vsi, da skoraj dosežemo, za kar je bilo žrtvovanih toliko milijonov življenj, trajen in pravičen mir in lepšo bodočnost našemu narodu. Lia Menton, tajnica.

RAZNE VESTI

Bridgeport, O.—Dne 17. aprila je prišel z nemške fronte na dopust Joseph Matko. V armadi služi že čez tri leta, onkraj morja pa se je nahajal čez dve leti. Bil je v Afriki, Siciliji in na drugih italijanskih bojiščih, potem pa je bil prestavljen na nemško fronto. Z bratom Frankom sta bila vpoklicana k vojakom na isti dan in sta bila precej časa skupaj. Videla sta se še isti dan, predno so Nemci ujeli Franka. V ujetništvu je že leto in pol. Joseph je dobil 45 dni dopusta, nakar bo šel zopet nazaj k svoji diviziji v Nemčiji.

Na federacijski seji tukajšnjih društev SNPJ je bila odložena diskuzija o konvenciji, kajti do sedaj še ni gotovo, ali se bo vršila letos ali ne. V primeru, da bi se vršila, potem bo odbor sklical sejo federacije v mesecu juliju, namesto v avgustu, in na tej seji bomo razpravljali o konvenciji.

Na državnega tajnika Stettinusa smo poslali resolucijo, v kateri urgiramo, naj konferenca združenih narodov v San Franciscu začrta pravičen mir, kakor ga je zamislil pokojni predsednik Roosevelt. Enako resolucijo je poslalo tudi društvo št. 13 SNPJ in podružnica št. 33 SANSa.

Federacija je tudi prispevala \$10 za trpeči jugoslovanski narod v stari domovini.

Yes, danes že slišimo, da radi Rooseveltove smrti zahteva Rusija revidiranje sklepov, ki jih je napravila "velika trojica" v Jalti na Krimu. Žalostno je slišati taka poročila tik pred konferenco Združenih narodov. Nihče si ne more predstavljati, kaj smo zgubili v tem kritičnem momentu s smrtjo predsednika Roosevelta. Zelo se bojim za potek pogajanj, ker ni zraven velikega voditelja Roosevelta.

Tudi vojaki na frontah so zelo občutili izgubo svojega vrhovnega poveljnika. Pripovedovali so mi, da jih je vest o smrti predsednika zadela kot strela z neba. To je dokaz, da je bil zelo priljubljen tudi med vojaki.

Da bi že dočakali konca vojne. Sedaj nam ostaja samo eno upanje; vse organizacije bi morale bombardirati državnega tajnika z resolucijami za pravičen mir, s podobnimi resolucijami kot jih je izdala SNPJ. V mislih pa nimam samo slovenskih organizacij, temveč v splošnem vse. Da,

Skupina ruskih vojni ujetnikov v Nemčiji, ki so jih osvobodili Američani. Na sliki je videti tudi slepega vojaka, ki ga vodi njegov tovariš.

temna je bodočnost. Da ne bi bila vsa ta kri prelitá zaman! Joseph Snoy.

PRISPEVKI ZA JUGOSLOVANSKI RELIF

Meadow Lands, Pa.—Kakor po drugih naselbinah, tako tudi pri nas zbiramo obleko in denarne prispevke za naše nesrečne brate in sestre v križani Jugoslaviji.

Prispevali so sledeči: Klub Barse \$10, Štefan Križaj \$6; po \$5: Andrej Martinčič, George Mashadin, Josephine Bajc, Frank Hohkraut, Katarina Bajc, Matt J. Turk, Matt Premro, Frank Bajc, Tony Tomažin, Louis Oniček, Frank Ferlich, Joe Marsh, Joe Murn, Valentin Demshar; nadalje je darovalo 12 oseb po \$3, 14 po \$2 in 29 po \$1.

Skupni prispevki so znašali \$178. Stroški za pošiljko obleke so znašali \$6.19. Čistega denarja je ostalo \$171.81, kar je bilo odposlano na pristojno mesto. Obleke pa smo skupaj zbrali 200 funtov.

Najlepša hvala vsem, ki so darovali obleko in denarne prispevke. Ako imate še kaj obleke, ki je ne potrebujete, potem jo pošljite na naslov Joe Marsh, Meadow Lands, Pa., ali pa na naslov katerega drugega izmed odbornikov. Z nabiranjem prispevkov in obleke bomo nadaljevali, kajti naši bratje in sestre v stari domovini so v resnični potrebi, ker so jih naciifašisti oropali vsega. Upamo, da bosta Hitler in Mussolini prišla v roke pravice in prav tako ostali zločinci.

Še enkrat, najlepša hvala pripovedateljem in se pripravimo! Za nabiralni odbor: Tony Tomažin, Joe Marsh, Joe Murn, Frank Ferlich.

IZ MICHIGANA

Iron Mountain, Mich.—Tukaj živim že 32 let, pa še ne pomnim takega vremena kot ga imamo letos. Meseca marca je bilo toplo kot poleti in vse je ozelenelo in tako zgodnje pomladne ne pomnijo niti stari ljudje. Sadno drevice je bilo že skoro vse v cvetju. Dne 13. aprila pa je pričelo snežiti in postalo zelo mrzlo. Toplomer je padel na 15 stopinj nad ničlo. Podnevi je snežilo, ponoči pa je zmrznila zemlja. Z našimi vrtni ni zaenkrat nič. Ne izplača se jih obdelavati v takem vremenu. Vse kaže, da letos ne bo sadja in ne jagod.

Do sedaj se vreme še ni nič izboljšalo. Čeravno se bo ogrelo, bomo pozni z vrtni, a sadje pa je že uničeno. Menda je tudi nas Bog zapustil, kakor je Hitlerja in Mussolinija, čeravno sta imela papeža na svoji strani in ju je blagoslovil. Morebiti pa sta preveč grdo postopala z drugimi narodi... Seveda, sedaj bosta hotela biti nedolžna, a pomagalo ne bo nič, kadar prideta v roke pravici.

SLIKA BRATA V AMERIŠKI REVJI

Chisholm, Minn.—Iz revije Life z dne 9. aprila sem izrezala sliko mojega brata Ivana Kotnika, katero je posnel v Ložu fotograf revije Life. Ker je slika zanimiva, bi rada videla, da bi bila priobčena v Prosveti. (Zal, silke ni mogoče reproducirati.—Ured.)

Moja sosedica mi je pokazala revijo in me vprašala, ali vem kdo je ta mož iz Loža. Ne morem popisati, kako sem se začudila, ko sem spoznala na sliki mojega slepega brata Ivana, zaeno pa sem bila žalostna, ko sem videla razvaline svojega rojstnega kraja. Italijani so vse požgali in pobili veliko prebivalcev.

Poročevalec je napisal sledeče pojasnilo k sliki: "Ivan Kotnik je slep že 39 let, od časa, ko je bil v nesreči v nekem železnem rudniku v Minnesoti. Po nesreči se je povrnil v rojstno vas Lož, Slovenija. Zanj je skrbel njegova sestra, ki je pometala v cerkvi, on pa je bil cerkvenik. Leto so tekla, l. 1941 pa je italijanska armada okupirala Lož.

Nekega dne pa so zaoreli glasovi: "Smrt fašizmu! Svoboda narodu!" Partizani so pričeli napadati italijansko posadko v Ložu. Vas so zavzeli, ko pa so fašisti ojačili svoje vrste s tanki, so se morali umakniti premoči. Po bitki so pričeli Italijani podirati domove in zaeno ustrelili 32 civilistov oz. vaščanov. Aretirali so tudi slepega Ivana Kotnika, bivšega Amerikanca. Obdolžili so ga vohunstva in mu goričili s smrtjo. Ivan Kotnik pa je snel črna očala in pokazal slepe oči, nakar so ga izpustili. Moža sem vprašal (poročevalec revije

Jugoslovanske proslave četrte obletnice upora v Jugoslaviji proti naciifašizmu, ki se je vršila 27. marca v New Yorku, so se udeležili tudi visoki predstavniki ameriške vojske in mornarice. Z leve na desno: kapitan Bosler, gospa Balokovic, podadmiral Randall in Zlatko Balokovic.

Life), ali je res dajal informacije partizanom, ko sva sedela na razvalinah v osvobodjenem Ložu. Kotnik se je obrnil proti meni, se nasmejalo in dejal: "Gotovo!"

Tako je napisano v reviji Life pod sliko mojega brata. Tisti, ki mislijo, da ni res, kar časopisje piše o stari domovini, lahko tega vidijo, da so poročila o grozodejstvih naciifašistov resnična.

Živo mi je v spominu zadnja vojna. Že tedaj je bilo zelo hudo, sedaj pa je veliko huje. V zadnji svetovni vojni je bil ubit na ruski fronti moj najstarejši brat. On je bil gospodar pri hiši in je zapustil ženo, dva majhna otroka, starše in oslepelega brata. Pred vojno je tudi on živel v Chisholmu. Sedaj pa sta moja sinova v vojni, oba pri ameriški mornarici. Zelo se bojim za nju.

Na koncu naj še omenim, da je bilo bratu Ivanu 19 let, ko je oslepel, ko se je zgodila nesreča v rudniku v Hibbingu, Minn. Po nesreči mu je družba dala samo nekaj dolarjev odškodnine, nato pa ga je poslala domov k očetu in materi. Tak je bil kapitalistični sistem v prejšnjih časih. Franciška Dolhar.

Do sedaj se vreme še ni nič izboljšalo. Čeravno se bo ogrelo, bomo pozni z vrtni, a sadje pa je že uničeno. Menda je tudi nas Bog zapustil, kakor je Hitlerja in Mussolinija, čeravno sta imela papeža na svoji strani in ju je blagoslovil. Morebiti pa sta preveč grdo postopala z drugimi narodi... Seveda, sedaj bosta hotela biti nedolžna, a pomagalo ne bo nič, kadar prideta v roke pravici.

Prav danes sem prečital Zakrajšek. Knjiga se imenuje "Kotnik" in govori o njegovem življenju. Kotnik je bil v nesreči v nekem železnem rudniku v Minnesoti. Po nesreči se je povrnil v rojstno vas Lož, Slovenija. Zanj je skrbel njegova sestra, ki je pometala v cerkvi, on pa je bil cerkvenik. Leto so tekla, l. 1941 pa je italijanska armada okupirala Lož.

Nekega dne pa so zaoreli glasovi: "Smrt fašizmu! Svoboda narodu!" Partizani so pričeli napadati italijansko posadko v Ložu. Vas so zavzeli, ko pa so fašisti ojačili svoje vrste s tanki, so se morali umakniti premoči. Po bitki so pričeli Italijani podirati domove in zaeno ustrelili 32 civilistov oz. vaščanov. Aretirali so tudi slepega Ivana Kotnika, bivšega Amerikanca. Obdolžili so ga vohunstva in mu goričili s smrtjo. Ivan Kotnik pa je snel črna očala in pokazal slepe oči, nakar so ga izpustili. Moža sem vprašal (poročevalec revije

Tudi Barbiču ne bi škodovalo, ako bi jo čital, kajti potem bi mogoče malo bolj upošteval svoj narod. Kakor hitro se kdo oglasi v Prosveti in omeni Rusijo ali Jugoslavijo, ga Barbič naskoči in blati vse s komunisti in ne vem še vse kaj. Ne kriči preveč glasno, kajti ti ne boš nikoli prišel na Hitlerjevo mesto. Ne, če tudi bi se stokrat postavil na glavo, ti boš za zmeraj ostal na poulični.

John Urlich.

ZAPISNIK

seje JPO-SS, ki se je vršila 9. marca 1945 v prostorih SNPJ v Chicagu, Ill.

(Nadaljevanje.)

Dalje pravi br. Cainkar, da so Hrvatje nakupili veliko obleke in čevljev in drugih stvari v nekem skladišču, kjer so bile tudi nizke cene. Napis na zabojih, v katerih Hrvatje pošljejo to robo v Jugoslavijo je, da je to od pomožne akcije Hrvatske brat-ske zajednice.

Grdina odgovarja, da je njemu znano, kako in v koliko se Srbi brigajo za tisti novi odbor. Hrvate pa je kaj majhen odstotek. Njega to ne zanima, koliko so zbrali skupaj posamezniki, pač pa koliko so dali organizirani Hrvatje in organizirani Srbi. Hrvate so organizirani v Hrvatski bratski zajednici, Srbi v Srbskem narodnem savezu, Slovenci pa tvorimo skupaj več organizacij. Koliko so torej prispevali od teh? Pravi, da Hrvatje so res obljubili, toda, kakor je bilo potem v javnosti poročano, so šli sami vprašati v Washington, če res ne morejo pošiljati v stari kraj, ne da bi se pridružili tistemu odboru ali organizaciji v New Yorku. Ko jim je bilo v Washingtonu pojasnjeno, da lahko sami pošljejo, so se potem umaknili. Zato hoče imenoma vedeti, koliko so dali organizirani Hrvatje in istotako organizirani Srbi.

K besedi se priglasi sestra Zakrajšek ter pojasni Grdinatu, da ko se je 22. septembra organiziral WRFASSD, so razne grupe obljubile, da bodo podpirale to organizacijo, tudi mr. Butkovič je izjavil, da imajo zbranih že nad \$100,000.

Br. Zalar pravi, da je lahko obljubiti, pa ne dati. Pravi: Mi nismo nič obetali, dali pa smo \$25,000 kar hkrati.

Br. Rogelj odgovarja Grdinatu glede Srbov. Pravi, da je bil svojočasno v Pittsburghu, kjer je čakal na neko zborovanje in tam prišel v stik z gl. tajnikom Srbskega narodnega saveza, ki je rekel, da so Srbi poslali \$15,000 na jugoslovansko poslanstvo, oziroma na Fotiča, za pomoč od vojne prizadetim.

Grdina odgovarja, da v kolikor njemu znano iz tedanjega poročila v Srbobranu, so poslali tisti denar za jugoslovanske vojne enotnike, in da se ni delalo razlike, da-li so Srbi, Hrvatje ali Slovenci. Potrdilo od avtoritete, ki je prejela denar v ta namen, je bilo potem priobčeno v Srbobranu. Omenja tudi sestane Srbov, Hrvatov in Sloven-ov, ki se je vršil 10. maja 1941, kjer so tudi izvolili tozadevni odbor, v katerem so bili Hrvatje in Slovenci na prvem in drugem mestu, Srbi, razen ene male izlo-čene, pa na tretjem. Srbi so že takrat imeli v svoji blagajni več deset dolarjev (uradni izkaz za 9. maja 1941 je \$14,073.50) in imeli Slovenci in Hrvatje do takrat še kaj malo.

K temu govori br. Cainkar, ki ponovno pojasnjuje glede stvari in pravi, da Srbi imajo denar in radi prispevajo večje vsote za zbirko Srbskega narodnega saveza in mnogo jih sedaj pod-pira tudi WRFASSD.

Grdina odgovarja, da čemu bi hoteli siliti z našim denarjem in tisti WRFASSD, ko Slovenija ni osvobodjena, zlasti še ni, kar je osvobodjena Ljubljana, ki je vendar nekako na sredi Slove-nije. Zagreb še tudi ni osvobo-đen, je še pod Paveličem in se zadrževno Hrvatom oprostila, ako bi se zdaj prispevati v skupni sklad. Vprašanje pa je tudi, kaj Srbi ne dajo ko pa je njihov denar vendar osvobojen, dasi se seveda niso osvobodili parti-zani, temveč Rusi. No, in ker je Belgrad osvobojen, zakaj Srbi ne dajo denarja, katerega so zbrali pri SNS? Zakaj bi ga po-šle Slovenci dajati tej organizaciji? Res, da so potrebni vsi, tudi Hrvatje, Srbi, Macedonci in drugi. To je vse isto. Toda, ko se bo enkrat lah-ko poslala tja denarna pomoč ali če bodo Srbi dali svojim, Hrvatje zopet svojim, a kaj bo-vo dali svojim? Za Slovenijo je bilo zbrano in zanje naj-več.

Br. Zalar pravi: Kje je pa kaj denarja osvobodjene? In sedaj kaj damo denar, katerega so

zbrali Slovenci, drugim v roke? Br. Cainkar odgovarja, da bo mo tu ti mi imeli besedo pri tem ako se združimo ter soočimovali, kako se bo razpolagalo z našim denarjem in kam se bo dalo, ter da je nepotrebna bojazen, da bo prišlo vse drugim v roke. Večidel slovenskih krajev je že osvobojenih in misli, da ni več daleč čas, ko bo sovražnik pregnan popolnoma iz vse slovenske zemlje. Združeni bomo lahko več nabrali in bolj izdatno pomagali, pravi in opozarja, da JPO ni pokazal zaželjenega uspeha do sedaj, v bodoče bo pa še manj, ako ostane samostojna. Zalar pravi, da je imel JPO-SS lepe uspehe, dokler se ni ustanovil SANS. Ko se je ustanovila politična organizacija, se je agitiralo in pisalo samo za SANS, JPO-SS se je pa v ozadje porinilo. To je pravi vzrok, da ni bilo pri JPO-SS onega uspeha kot bi moral biti in kot se ga je pričakovalo. Vseeno pa še ni prepozno, še je čas in se lahko še veliko doseže.

Br. Cainkar odgovarja, da je bil SANS prav tako potreben kot je JPO in da to ni škodovalo pomožni akciji, pač pa dejstvo, da se je ustanovila še posebna pomožna akcija slovenskih žup-nij.

Grdina na to odgovarja, da tu pa že ni krivda župnijske pomožne akcije. Saj so vendar že-leli sodelovati z JPO-SS in so se kar ponujali za sodelovanje. Žal, da se jih ni upoštevalo ter prišlo do sporazuma, ki bi bil nujno potreben za skupno delo v teh časih. Tudi on je mnenja, da je SANS škodoval JPO.

Na to odgovarja Grdinatu br. Rogelj, rekoč, da ni prišlo do sporazuma, je vzrok v tem, ker so pri župnijski akciji hoteli svoje-je tajnika. Nadalje Rogelj pravi, da je bila zamera tudi v tem, ker nismo dali tistih \$10,000 dolarjev, katere je pater Ambro-zich hotel poslati v stari kraj.

Br. Zalar pravi, da je bil ta-koj spočetka proti dvotirni or-ganizaciji, misleč, da bi morali ameriški Slovenci vsaj v času, ko narod v starem kraju trpi in umira, skupno in edinstveno na-stopiti in svojim pomagati. Da-lje omenja, da ko se je ustano-vila Zveza slovenskih župnij, se ni povsem strinjal z novo usta-novljeno pomožno akcijo in ji tudi ni nasprotoval, priporočal pa je, da bi se njih prošnji Zveze ustreglo in izplačalo \$10,000, to-da njegovo priporočilo se ni upo-števalo.

Br. Grdina pravi, da je škoda, ker takrat niso dali tistih \$10,000, ker bi jih sigurno nazaj do-bili, kajti p. Ambrožič, kakor se je sam izjavil, bi šel na delo, da bi dobili nazaj tistih deset tisoč dolarjev. Če bi JPO-SS to storil, bi res pokazal dobro voljo za sodelovanje, zgubili pa radi tega ne bi nič.

Br. Cainkar pravi, da je že čez polne in je mnenja, da bi šli ta-koj na kosilo ter po kosilu zopet nadaljevali z zborovanjem. Br. Zalar pa želi, da bi čim prej kon-čali, ker ima za popoldne še dru-ge važne opravke.

Br. Cainkar odgovarja, da ima-mo še več važnih stvari in ne moremo vseh tako hitro rešiti. Toda večina odbornikov je za to, da nadaljujemo z zborovanjem, da bo prej končano in tako se zopet preide na razpravo glede združenja, nakar br. Jurjovec predlaga, da se pridružimo orga-nizaciji War Relief Fund of Americans of South Slavic De-scent pod pogojem, da JPO-SS postane ravnopravni član ome-njene organizacije in da do se-daj nabrani denar obdrži v bla-gajni JPO-SS ter ta odbor še na-dalje odločuje, kako se bo ta de-nar potrošil in skrbi, da bo pri-šel v pomoč slovenskemu na-rodu.

Predlog br. Jurjovca je podpi-ran in po kratki razpravi, ki je temu sledila, soglasno sprejet. Sledi razprava glede nabrane-ga denarja, ki ga nekatere po-družnice drže v svoji blagajni, kar ni pravilno in bi se v smislu po predsednikovem odboru za kontrolo vojnih reliefov izdane-ga odloka ne smelo goditi. Sklenje-no, da se družnice opozori na to ter pozove, da pošljejo ves za

našo pomožno akcijo prispevati denar gl. blagajniku Jurjovcu.

Nato br. Zalar priporoča, da se podvzame spet živa kampa-nja za zbiranje nadaljnjih prispevkov za pomoč stari domo-vini ter apelira na br. Roglja, da spet začne s pisanjem vzpodbud-nih člankov v to svrhu, kakor je že svojočasno delal. Stavi pred-log v tem smislu, ki je sprejet. Sestra Zakrajšek nato vpraša, kaj se bo naredilo s tistim de-narjem, ki bi ga kaka podružni-ca ali posameznik želel obrniti v takojšnjo pomoč? Br. Rogelj odgovarja, da je to zelo enostav-no, ker je denar itak pod nad-zorstvom; ako kdo želi, da se njegov prispevek takoj porabi v pomoč staremu kraju, naj pri pošiljati denarja navede, da je njegova izrecna želja, da bo v takojšnjo pomoč, pa se bo lahko ustreglo.

Nadalje vpraša sestra Zakraj-šek, da-li tisti, ki želi svoje pris-pevke obrniti v takojšnjo pomoč, lahko pošlje kar naravnost na urad WRFASSD? Mnenje je, da se jim tega ne more za-braniti, zaeno pa ni nič več kot prav, da za od naših ljudi prispe-vano pomoč dobimo Slovenci kredit ter je zato potrebno, da se nam pošilja. Nato je sklenje-no, da se vse prispevke pošilja na gl. blagajnika Leona Jurjov-ca, in ta naj na eventualno za-htevo, da se kak prispevek takoj obrne za nakup ali kakršnokoli pomoč v stari kraj, takoj pošlje tolikšno vsoto na WRFASSD.

Nato br. Rogelj poroča, da je slišal radijsko sporočilo iz stare-ga kraja, da je pošiljatev iz Ame-rike že dospela v Jugoslavijo, kar se vzame veselo na znanje.

Zatem br. Zalar še prečita pis-mo, ki ga je prejel od jugoslo-vanskega poslanstva v Washing-tonu.—Se vzame na znanje.

Br. Cainkar poroča glede stroš-kov s stavo zapisnikov. V tiskarni SNPJ so jih navadno sta-vili in odposlali odtise drugim listom brezplačno. Toda zadnje čase je izredno veliko pomanjka-nje delavcev tudi v tiskarski stroki in morali so plačati za nadčas, da se je izvršilo isto delo, kar pomeni izredne stroške in za to je bil predložen račun v znes-ku \$43.25. Ker je račun v pri-meri z izvršenim delom in izred-nimi stroški v zvezi s tem res majhen, je sklenjeno soglasno, da se izplača.

Nato se predsednik zahvali od-bornikom za udeležbo ter strp-nost in prijazno sodelovanje pri reševanju zamotanih vprašanj in težavnih problemov ter za-ključi sejo.

Vincent Cainkar, predsednik, Joseph Zalar, tajnik, Joseph Grdina, zapisnikar.

Nemčija izgubila vojno, pravi general

London, 30. apr.—Nemški ge-neral Heinrich Kistheim, kate-rega so ujele čete devete ame-riške armade, je priznal, da je Nemčija izgubila vojno. On je po radiu apeliral na feldmaršala Wilhelma Keitela, šefa štaba nemškega poveljstva, naj ustavi pobijanje nemških vojakov in rušenje mest z naznanilom o kapitulaciji pred zavezniki.

Nemci, kot večinoma vsi Evroplci, so toliko navajeni takih prizorov, da se nič ne zmenijo za mrtvice ob cesti ali na cesti. Ta slika je bila sneta v Frankfurtu. Nemčija.

Zbiranje informacij o novejših naseljencih

Poseben odbor, ki zbira po-datke o novejših naseljencih iz Evrope, je pričel razpošiljati vprašalne pole takim priseljen-cem, da tako izve od njih samih, kakšne sposobnosti in zmožnosti ter skušnje posedujejo in v ko-liko jih vse to usposablja za življenje v ameriški način življenja.

Odbor meni, da bodo ti po-datki, ko bodo zbrani skupaj, veliko pripomogli k boljšemu razumevanju naših najnovejših naseljencev, obenem pa bo for-mulacija naše povojne naselje-niške ureditve veliko lažja, ako bo temeljila na gotovih dejstvih, ki jih bodo nudili ti podatki.

V zbiranju podatkov sodeluje pet velikih organizacij za pomoč beguncem, in sicer: Ameriški kristjanski odbor za begunce, Narodna organizacija za pomoč beguncem, Odbor ameriških pri-jateljev, Katoliški odbor za be-gunce in Ameriški odbor za oskrbo evropskih otrok. Vse te organizacije so prepričane, da bodo zbrani podatki pobili mar-sikatero napačno mnenje in laž-ne govornice, ki se jih širi po Ameriki o teh naših najnovejših priseljencih.

Vprašalne pole so bile poslane že kakim 60,000 osebam. Mnogi so pole že vrnili, toda omenjene organizacije bi želele, da so vr-njene čimprej vse razposlane pole. Vsi oni, ki so prejeli vprašalne pole, so naprošeni, da jih izpolnijo in nemudoma vr-nejo, ako tega že niso storili. Ako pa kateri od novejših na-seljencev, ki to čita, ni prejel omenjene vprašalne pole, naj se obrne na naslov: Committee for the Study of Recent Immi-gration from Europe, 139 Centre st., New York 13, N. Y.

Uvodni pregled podatkov, ki so že na roki, daje nekaj zani-mivih faktov glede novejših priseljencev. Tako kaže, da so pre-cej proporcno porazdeljeni po vsej deželi ter da jih je že ve-liko število, ki so postali tekem svojega kratkega bivanja v tej deželi državljanji. Precejšen od-stotek priseljencev zadnjih let služi v ameriški vojni sili. In pretežna večina teh priseljen-cev, ki so prišli v Ameriko te-kom zadnjih nekaj let, namerava ostati za stalno v Zed. državah.

Zgoraj omenjeni odbor zbira tudi podatke o raznih industrij-skih in drugih podjetjih teh novejših priseljencev. Dalje želi odbor dobiti kolikor mogoče informacij glede raznih učenjak-ov, zdravnikov, godbenikov in drugih profesionalcev, ki pripa-dajo skupnim naseljencem zadnjih let. Sodelovanje teh bo pripomoglo k popolnejšemu sestavu podatkov o doprinosu teh skupin ter o njih uspehih.

Zgoraj navedenemu odboru načeljuje dr. Alvin Johnson, direktor Nove šole za socialna raziskovanja. Sodeluje tudi dr. Maurice R. Davie, načelnik oddelka za sociologijo na univerzi Yale. Dr. Davie si je vzel leto dni dopusta, da bo mogel po-magati pri sestavi podatkov o priseljencih zadnjih let. — Flis.

Slovenska partizanska pesem

Zbral in uredil Mile Klopčič

Peter Levec:
Partizanska aleluja
Preslavni veliki se dan prebujajo.
Zaplači zarja je čez plan.
Iz borb se vrača partizan
in poje zmagoslavno: Aleluja!
In vstopil je. Na roki sled prestrela.
Po letih treh na mater se ozre.
"Moj sin," iz prsi klic privre.
In sončna luč vse hiše je objela.
Skoz vas je črna hušnila postava.
Glej Judeža, kako beži plašno.
Zdaj planil je med jelovje—z vrvo ...
in mirna spet je praznična narava.

Peter Levec:
Privid svobode
Tiran poginja. Ura dvanajst bije.
Končano je. Svoboda naj živi!
Domov gre borec in greoč izmije
ob zarji v rosi si z rok sled krvi.
Nekdo zastrl si je pogled z rokami:
izgnanec gleda svojo rodno vas.
Spet drugi pa obstal je kot v omami
iz šolskih oken žuje spet naš glas.
In tisoče je rok se razgibalo,
na kamen kamen dvigajo krepko.
In v prsih teh ljudi je čustvo vstalo,
nalahno pesem bratstva zapoje.

Peter Levec:
Po dežju
Drobno rosi. Še hip, še dva ...
in vse lahko jasni se.
In pred očmi pokrajina blesti se
kot bi bila iz stekla in srebra.
Pa stopaš lahen prek polja.
Po njih se blestijo mlake.
In v njih uzreš raztrgane oblake
in sebe in nebo, ki je brez dna.

Peter Levec:
Odločitev
Noč bila je težka in brez sna.
Težka pot omahujočega.
Dan! Zablanila se je od vrh neba,
v kotih je izginila tema.
Ena misel le je v dnu srca,
ena misel: nočem biti hlapec!
Odločen vstal sem in vzravnal.
Zarja se razlila je čez plan,
rdeče zagorele so planine.
In z zarjo v borbo šel je—partizan.

Zorin:
Ob slovesu
Še vidim te, ponosno, hladno,
ko prišel sem jemati slovo;
ne blesek oč, ne zvok besede
izdal ni, da ti je hudo.
A jaz razbral sem v svoji duši
vse, kar obraz je tvoj tajil,
vse tvoje skrite, tajne misli
in želje tvoje sem razkril.

Poročilo s konference

San Francisco, Calif., 24. apr.—To pišem na predvečer mirovne konference združenih narodov. Jutri se prične pisati nova zgodovina. Vprašanje na tej konferenci je: Mir na zemlji, ali tretja svetovna vojna—katastrofa, ki lahko uniči vso civilizacijo.

Da — oči svega sveta so danes obrnjene v San Francisco, kjer se zbirajo državniki, diplomate, vojaški izvedenci in drugi važni in nepovabljeni "eksperti." Delegatje iz 46 držav so danes v San Franciscu — oni, ki še niso tu, so na poti. Časnikarski poročevalci (v par slučajih tudi moja malenkost) jih čakajo na postajah in bombardirajo z vprašanji.

Eno najbolj popularnih ali perečih vprašanj je zadeva Pol-jakov, toda zadovoljivega odgo-vora ne more ali noče nihče dati. Poljsko vprašanje, ki so ga reporterji krstili z imenom "hot potatoes," je po treh dneh rešetanja v Washingtonu po "veliki trojici" v popolnem za-stoju. O tem pertinentnem vprašanju sedaj tukaj razprav-ljajo na konferenci in za kuli-sami. Torej danes še ne vemo, kdo bo zastopal Poljsko — ubež-na vlada v Londonu, ali lublin-varšavska vlada, sponsorirana po Rusiji. Mnenje prevladuje tukaj, da se bo dosegel kompromis.

Kakor izgleda, bo šel dumber-tonski načrt skozi velike revizije. Holandski delegatje so ta-koj po prihodu v San Franciscu naznanili, da bodo zahtevali, da se moč veteranja po kaki velišli odvzame. To pomeni, da bi tudi v vrhovnem svetu nove lige na-rodov postali merodajni le po večini sprejeti zaključki. Sliši

In bral sem tvojo prvo misel:
Le pojdi, dragi, bori se!
In drugo, tiho in prošečo:
Po zmagi, dragi, vrni se!
Odšel sem. Zdaj nov svet gradim,
ki naj osreči vse ljudi;
ki v njem morda i za naju dva
življenje novo zagori.

A če ne bo me več nazaj,
ne omahuj, vzravnaj glavo—
in nihče, nihče naj ne zve,
kako ti v srcu bo hudo!

Zorin:
Vizija
V trenutkih, ko v polsnu zaprem oči,
ležeč kje v hlevu, avsilih, mrzlem snegu,
se valjilo vročični domiljaji
prividi iz že davno proših dni:

in topel sij nenadno me oblije,
pozdravljajo obrazi me poznani,
veseli in kot nekdaž razigrani—
med njimi tvoj mi ljubi obraz prišije.

In zdrcnem se! Glej, ti kot divja zver
potikaš se po širnem, božjem svetu,
iz kraja v kraj, čez hribe in doline,
povsod doma, povsod, to je—nikjer!

A že čez hip te misli odpodim,
pogumno v daljo se upre oko,
visoko dvignem sklonjeno glavo
in zdi se mi, da znova zaživim.

Saj vem, da tam, kjer je toplote soj,
tam čakaš name ti, predraga,
in vem, kako bi ti bilo hudo,
če dvomil bi nad sabo in teboj!

Zorin:
V snežnem viharju
Bele snežne zavese
z blazno, silno brzino
v plesu se divjem pode;
solzne oči ti slepijo,
grizejo lica premrzla,
spodnašaja trudne noge.

Danes so človek in Bog
zreta naravnost v oči
aredi narave togotne;
besno zdvijale nocoj—
s svojih spuščene verig
neznane so sile strahotne.

Padajo konji, ljudje
— nemočne, šibke bilke —
pod sunki viharja zbesnelega;
trga se, znova se spaja
črna veriga ljudi
vredi polja zledenelega.

Razbičal pekel je nocoj
svoje podzemske moči,
da v snežnem viharju rjovijo.
A gori ozri se v nebo:
skozi polnočno temo
pokojno zvezde žarijo. . .

bi se dalo dosti storiti za Jugo-slavijo, ako so za to sposobni ljudje. Upati je, da se nahaja tukaj Louis Adamič.

Kar se mene tiče, sem kot poročevalce Prosvete dobil prav take privilegije in vstopnico kot so jih dobili reporterji Chicago Tribune ali Chicago Suna. Koliko je tukaj poročevalcev, kaže reporterška vstopnica, na kateri je št. 1824.

Anthony F. Zagar.

V Jugoslaviji bo zamenjan denar

Belgrad. (ONA)—Jugoslovani so začeli plačevati svoje dolgove in tudi kar oblegajo davčne urade, da bi plačali zaostale davke. To je posledica razglaš, da bo v kratkem zamenjan denar. Trenutno je v prometu v Jugoslaviji 8 različnih vrst denarja. Najprej so srbski dinarji, potem kune hr-vrških kvizlingov, bolgarski le-vi, rumunski leji, nemške marke, italijanske lire, madžarski pengi in albanski franki. Najbolj za-željeni pa so, akoravno ilegalni, ameriški dolarji.

Posesniki teh različnih vrst denarja bodo mogli zamenjati kar imajo za nove dinarje do skupne vsote 100,000 starih di-narjev, t. j. približno v vredno-sti \$30, ostalo bo izplačano poz-neje na podlagi priznanice. Omenjene vrednosti seveda ne velja prenesti kratko in malo na ameriške razmere, kajti soraz-merna kupna vrednost dinarja je mnogo večja kot tečaj ame-riškega dolarja. Toda kljub te-mu je treba reči, da dolžniki ni-so še nikdar tako radi plačevali svojih dolgov, a upniki še nikdar tako neradi prejemale plačila.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Spravil sem se na noge, kakor sem vedel in znal, v smešnem prizadevanju, da bi umrl kar moči dostojanstveno. Tisti, ki je bil vzkliknil, mi je bil neznan, poleg njega sem zagledal Butona, za katerim je stal Geol; razen njiju dveh sem videl še veliko drugih obrazov, ki so vsi upirali poglede vame. Toda v svojo rešitev še vedno nisem mogel verjeti.

"Ako me hočete pokončati, opravite naglo," sem zamrmral in razprostrl roke.

"Bog ne daj," je hlastno odvrnil Buton. "Za tako je bilo preveč krvolov! Oprite se name, gospod vikont! Naslonite se name in pojdiva. Tako mi smrti božje, čas je bilo, da sem prišel! Če bi vas bili ubili..."

"Ta je peti," se je oglašil Geol.

Ne da bi mu odgovoril, mi je segel Buton pod pazduho in me je rahlo odvedel, med tem ko me je baron podpiral z druge strani. Z njuno pomočjo sem stopal med dvema vrstama ljudstva, ki sta me ogledovali z nekakšno bedasto zavzetostjo—med dvema vrstama obrazov, ki so bili videti v žarki solnčni bleščavi čudno bleedi in prepadeni.

Klobuk sem bil izgubil, sonce mi je slepilo oči in omamljalo glavo, toda Buton me je vodil za roko; zavili smo in stopili skozi vrata, ki so se odpirala v zidu. Pri tem sem izpustil rutico, ki so mi jo bili dali, da bi si obvezal ramo. Neki človek, ki je stal pred vrati, zadnji v desni vrsti ljudstva, jo je pobral in mi jo ponudil s prisrčno ustrežljivostjo. Imel je sulico in po njegovih okrvavljenih rokah sem spoznal v njem enega izmed morilcev.

Dva moža sta nesla nekoga drugega v nasprotno hišo; ob pogledu na to ohlapno truplo in visoko glavo sta se zdajci vrnila pamet in spomin. Zgrabil sem Butona za suknjo in ga stresel kakor češpijevo drevo.

"Kje je gospodična de Saint-Alais?" sem kriknil. "Kaj si storil z njo, lopov? Če si jo..."

"Tiho, gospod, tiho!" je odvrnil z očitajocim glasom. "Bodite pametni. Oteta je, tako mi vere, in kmalu jo boste videli. Bila je izmed prvih, ki so jih prenesli semkaj. Nihče ji ni skrivil lasu na glavi."

"Semkaj so jo prenesli?" sem vprašal.

"Da, gospod vikont."

"Živo in zdravo?"

"Da, da, živo in zdravo."

Ko sem začul to novico, so me obile solze, ki menda niso bile nevredne moža, saj so bile solze radosti in hvaležnosti. Nihče mi jih ne bo očital, kdor pomisli, koliko sem bil prestal in koliko krvi sem bil izgubil, dasi rana na mojem ramenu ni bila težka. Sicer pa nisem bil edini, ki je plakal tisti dan. Pozneje sem izvedel, da se je celo eden izmed morilcev, eden tistih, ki so najbolj vneto opravljali svoj krvavi posel, bridko razjokal, ko se je ovestil in spoznal, kaj je storil.

Tisti dan in naslednja dva dni so pobili v Nimesu okoli tristo ljudi, največ v kapucinskem samostanu, kjer si je Froment uredil tiskarno in glavni stan, v "Rdeči krčmi" in v Fromentovem lastnem bivališču, ki so ga morali s topovi porušiti. Komaj polovica teh žrtev je poginila z orožjem v roki in v pijanosti borbe; ostale so gonili po stranskih ulicah, hišah in skrivališčih ter jih pobijali na mestu ali pa jih—če so se vdali na milost in nemilost—postavili ob najbližji zid in ustrelili...

Izmed osemnajstotice možkih, ki so bili z menoj vred doživeli strašni prizor v Kapucinski ulici, so ostali živi samo štirje. Kakor mo- jo, sta tudi njihovo rešitev povzročila z ene

strani pravočasni prihod Butona in nekaterih drugih voditeljev, ki niso bili tako fanatični kakor Cevennei, z druge strani pa trudnost, ki se je proti koncu klanja polastila krvolokov.

Med temi štirimi rešenci sta bila abbe Benoit in Louis de Saint-Alais in prečudno je bilo naše srečanje, ko smo vsi trije hkrati stopili v svoji raztrgani obleki in s svojimi okrvavljenimi obrazi v salon gospe Catinotove. Vse oknice razen ene so bile še zaprte: pepel ognja, ki je tako veselo plapolal v mojo čast, ko sem sedel z domačico te hiše pri večerji, je še ležal v kamnu. Soba je bila temna in hladna, pohištvo je metalo svojo senco daleč na okoli in po stopnicah se je razlegalo do nas vpitje ljudstva, ki je v svoji nenasitni radovednosti postopalo okrog vrat.

Prečudno je bilo naše srečanje, sem dejal, zakaj vse tri nas je nekdanj družilo prijateljstvo, ki so ga bili izpodkopali težki dogodki zadnjega časa. In zdaj smo se sestali kakor trojica mrličev, ki vstanejo iz grobov, vsi prepadeni in drgečči, z očmi bleščecimi se od mrzlice pre- stanih grozot; toda o naših sporih ni bilo več niti sledu.

"Brate moj!—Da, tvoj brati!" in Louiseve roke so se sklenile z mojimi, kakor da jih je pokojnik, on, ki je bil umrl z vso neustrašnostjo svojega rodu, položil drugo v drugo; abbe Benoit, ki ni mogel brzdati svoje bolesti, pa je med tem hodil po sobi ter vil roke in stokal: "Ubogi moji otroci! Oh, moji ubogi otroci! Bog se usmili naše dežele!"

Iz sosednje sobe se je slišalo pridušeno mr- mranje in ženski plač ter nagla hoja sem ter tja; mislim, da je bilo prav tisto, kar nas je pomirilo. Louiseva bol si je sicer zdaj pa zdaj dajala duška, a vendar smo se jeli po malem pametno razgovarjati. Zvedel sem, da leži tam, zraven nas, gospa de Saint-Alais, ki je bila v metehu pala in se težko poškočovala, ne glede na to, da so jo potlej še pohodili; Deniza, gospa Catinotova in zdravnik so bili pri njej.

Še polmračni salon, v katerem smo bili, je imel nekam turborno lice in na naše tihe po- govore je zdaj pa zdaj legel bolesten molk. Kmalu se je špet začulo pokanje pušk in za trenutek smo vsi trije pozabili svoje skrbi ter jeli govoriti o Fromentu in o tem, ali mu še ostane kako upanje, da se reši. V presledkih boja smo prilaškovali rjovenju, ki ga je za- ganjala množica. A vedeli smo, da nas ta krik in bojni hrup ne zadevata več: bilo je, kakor da nas je smrt osvobodila vseh nvanjih obvez.

Nato so prišli poklicat Louisa k materi. Čez nekaj minut je odšel tudi abbe Benoit in jaz sem jel sam hoditi po sobi. Tišina po tolikem razburjenju, samota, ko sem še uro poprej gledal smrti v obraz, zavest, da sem po tako straš- ni nevarnosti spet na varnem, vse to mi je se- galo globoko v srce. Ko sem mimo tega še po- mislil na smrt markiza de Saint-Alaisa ter se spomnil bleščecih sposobnosti, smelosti in si- jajne pojave tega ponosnega moža, ki je bil zdaj za vselej izginil, so me spet obile solze. V ne- premagljivi ganjenosti sem hodil po sobi, ves srečen, da ji morem dati duška, ne da bi se oziral na druge ljudi.

Čez dolgo časa, ko je bilo minilo že nekaj ur, se je Louis vrnil k meni.

"Ali hočeš stopiti noter?" me je vprašal brez uvoda.

"K tvoji materi?"

"Da, rada bi te videla," je odvrnil, ne da bi se umaknil od vrat; njegov potrni in mrtvi glas je pričal, da ni nikakega upanja več.

(Dalje prihodnjič.)

GIGANT

Odlomki iz romana "Drugi dan"

Ilja Ehrenburg

(Leta 1933 je v Rusiji izšel roman "Drugi dan" izpod peresa najbolj slovitega sovjetskega pisatelja Ilje Ehrenburga. V tem romanu pisatelj podaja verno sliko razmer, v katerih je rusko ljudstvo gradilo gigantne to- varne in mesta na brezmejnih pustinjah in sredi sibirskih step in pragozdov. Gradilo jih je tako rekoč iz nič in v razmerah, kakršnih bi mogoče ne prenesel noben drug narod. Gonilna sila je bil mnogim brezmejni idea- lizem, drugi so bili prisiljeni kot kaznjenci, tretje je iz nomad- skega življenja iz južne Rusije priskrbelo propaganda in vbu- dila v njih velike sanje o novi- čevljih in novi obleki, o čudež- nih stvarih, ki se dogajajo nekje daleč v Rusiji... Iz vseh krajev prostrane in nerazvite Rusije so prihajali ljudje velikih sanj, močnih kosti in krepkih živec. Iz pastirjev ali primitivnih kme- tov so čez noč postali industrijski delavci, izprvega okorni in neotesani, toda hitro se preobra- zujoči v izurjene delavce in po- nosne graditelje Nove Rusije,

katerim niso bile nobene žrtve prevelike... Posebno se je v tem odlikovala ruska mladina, ki je postala glavna udarna sila, največji graditelj Nove de- žele... V tem romanu je pisatelj Ehrenburg podal verno sliko ve- likega idealizma sovjetske mladi- ne, s katerim se je vrgla na gradnjo Nove Rusije, kakor tudi sliko trdne volje in biča sovjets- ske oblasti, s katerima je pogna- la sovjetske mase na gigantna dela. Vse to gotovo, ker je vladal slutila, kaj prihaja... Kdo je prevajalec tega roma- na, oziroma "najznačilnejših odlomkov," nam ni znano, ker je rokopis, ki smo ga našli v ar- hivu, brez podpisa. Prevod je bil napisan v starem kraju pred vojno, ko je bilo v stari Jugoslaviji tako delo plačljivo s težko ječo. Zato je rokopis tudi brez prevajalčevega podpisa. — Ured.)

I. Volja in obup sta pomagala ljudjem: prodrli so. Živali niso

vzdržale. Konji, ki so se vedno globlje vgrezali v požrešno illo- vico, so težko sopli; znojili so se kot bolni in počepali so. Pred- delavec Skvorcov je vzel lov- skega psa v te kraje. Zaman je stikal in vohal po tleh. Po- noči je tulil od gladi in pože- lenja. Počeni je pred barako, nekaj časa cvilil, nato pa pričel zavijati. Ljudi ni zbudil: spali so kot ubiti. Pes je kmalu crk- nil. Hotele so se udomačiti podgane; toda tega trdega živ- ljenja tudi podgane niso pre- nesle. Samo mrčes je ostal člo- veku zvest: sledil mu je pod zemljo, med motno se svetlika- joče skladove premoga, celo da- leč v tajgo ga je spremljal. V gostih trumah so se sprehajale uši, živahno so skakale bolhe; nemoteno so lazile marljive ste- nice. Šeurkom je zmanjkalo hrane, lotili so se človeka.

Ob poti je sedel Cahar Silkin, vaški bebec in bivši kulak iz Venjevskega okrožja. Kot "specpersiljenec" (kulak, ki so ga radi odpora proti kolektivizaciji zemlje razlastili in odgnali v oddaljene kraje) je delal pri gradnji tovarne za šamotno ope- ko. Do golega slečen je sedel tu, ter v uničevalnem boju proti neštevilnim sovražnikom skubil svojo raztrgano srajco. "Če se

WOMEN IN WAR

GLARA BARTON

FOUNDED THE RED CROSS TO ALLEVIATE SUFFERING!

taka svojat vgnezdi, se je ne znebil zlepa," je rekel Vaski. Toda tudi Vaska se je obupno praskal in mu ni odgovoril. V uredništvu "Boljševiškega jek- la" je Šolman pravkar dokončal članek o desinfekciji: "V baraki št. 28 vidiš na mizi celo "Anti-Dühringa," toda stenik kar m- goli. Kdaj bomo obračunali s to nekulturo? V baraki št. 28 in v drugih so ljudje trgali seno iz žimnic in lezli globoko v progaste vreče. Do krvi spras- kana telesa so žgala.

Vendar ljudje niso bili živali: molče so trpeli. Podnevi so ko- pali zemljo in gradili, ponoči so spali.

Ko so prišli ljudje v te kraje, je bilo tod vse pusto in prazno. Enooki Artjoma iz Besonovke je pasel tu krave iz vasi. Po- sedal je na štoru in klical napol kriče, napol pojoc: "Hööö — hööö — hööö." Njegov vreščec glas je bolesto zamiral v step- ski tišini. Včasih je prišel sem- kaj padarjev pomočnik Slobin iz Kuznecka. Nabiral je zdra- vilna zelišča. Vedno je leno vprašal Artjoma: "Ali paseš?" Vedno je Artjom leno odgovoril: "Jaaa."

Na strani je ležalo mestece Kuzneck. Nad njim so se dvigale bele razvaline trdnjavske

cerkve. Ko je partizan Rogov zavzel Kuzneck, je zažgal cer- keve, popa pa obesil. Ljudje so opravljali pred ruševinami svo- jo potrebo. S kraja, kjer je stala cerkev, je bil lep razgled na reko Tom in skromne hišice kuzneckih malomeščanov, toda zrak je bil neznošen.

Včasih, ob jasnem vremenu, so se videle v daljavi gore, sinje kot v pravljici. Tam so živali

Dobite vaše Rdeče Točke BONUS!

2 rdeči točki za vsak funt porabljen masti, ki je izročena vašemu mesarju. Še dalje hrani- te porabljeno mast za Bojno in Domačo Fronto!

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpišite svoj list!

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR Letnik 1945

vsebuje sedemnajst priporočljivih spisov, petnajst pesmi, sedemnajst raznih opisov, nekateri iz zgodovine ameriških Slovencev, tri članke in rasprave, razne koledarske in druge podatke ter nad štirideset slik.

Prva slovenska knjiga v Ameriki, v kateri so spisi z bojišč osvobodilne fronte v Sloveniji.

Koledar stane \$1.25

Naročila sprejema:

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. - Chicago 23, Ill.

Sorci. Nič točnega se ni vedelo o njih. Zapuščali so "uluse," svoje vasi, sestoječe se iz šato- rov ter hodili v tajgo loviti me- vede, vidre in vervice. Šamani, njihovi duhovniki, so tolkli na svoje bobne, okrašene s kra- guljčki ter v nerazumljivem je- ziku govorili z duhovi. Duhovi so ljubili meso in kožuhe. "Pti- či, ptiči, ne izključite mi mrtvih oči," je pel lovec. Šorka je do- jila na dolgih visečih prsih petletnega paglavca, ki je brun- dal kot medvedek. Pa so prišli ljudje s stroji. Strah in groza sta se lotila Šor-

(Dalje prihodnjič)

Razni mali oglasi

TEŽAKI ZA SKLADIŠČNO DELO

"LABORERS—WAREHOUSE-NUJNO—PREDNOSTNO" Prijazno delovno stanje. Dobra plača. Nadurno in stalno. 1000 W. FULTON STREET

HIŠNIKI IN HIŠNICE

Vprašajte gl. hišnika v Old Caber Bldg., 407 So. Dearborn St.

DELO DOBE HIŠNICE

"JANTRESSES"

ŽENSKESKE ZA ČIŠČENJE V VSEH DELIH MESTA. Delovne ure od 5:30 popoldne do 12. ure zvečer. Vojno nujsa industrija. Rabimo tudi pomočnice v jedilnici.

VPRASHAJTE pri: ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE" ZA ŽENSKESKE Street Floor 309 W. Washington Street

Razni mali oglasi

103 AKRE FARMA

30 akrov očičeno, ostalo šuma in pašnik. Dobra zemlja. Tri sob. štu- ko hiša, štala, kokošnjak, žitnica, garaža, vse v dobrem stanju. Voda teče preko farme. Cena \$3,000. Pi- šite lastniku.

MATH PEZDIRC Star Route, Wausaukee, Wis.

STENOGRAFIŠKINJA

ki obvlada dobro angleščino, dobi pet dnevno tedensko delo. 40 ur, \$45.00. Lep urad in povojno delo. Kličite za pojasnila CANal 2101

Hišniki—Night Janitors

Za fino uradno poslopje na severni strani. Prijazno delovno stanje. Vprašajte Mr. Butler, superinten- denta 919 N. Michigan Ave.

PRODA SE 9 sobna hiša. Gorka voda gorkota, 3 kare garaža. 2738 Logan Blvd.

3 NADST. zidana hiša. Peč gorkota, dober dom. Zmerna cena. Kličite Yards 7989—po 5 P. M.

ŽENSKESKE ALI DEKLETA

za delo v bolnišnici. Kafeterija, pranje in čiščenje sob. Dobra plača in hrana. Soba in hrano, ako želite. Oglasite se v uradu na 518 N. Austin Blvd., Oak Park, Ill.

MOŠKI srednje starosti

za delo v bolnišnici. V kuhinji, pralnici in druga taka dela. Dobra plača in hrano. Soba in hrano ako želite. Oglasite se v uradu na 518 N. Austin Blvd., Oak Park, Ill.

TISKARNA S.N.P.J.

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitice, častnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne ... Cene zmerna, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov: SNPJ PRINTERY 2857-58 S. Lawndale Avenue - Chicago 23, Illinois TEL. ROCKWELL 4864

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$1.25 na eno letno naročnino. Ker vsi člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška volja, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj nasamiti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvu znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrnik, države in Kanado \$2.00	Za Chicago in okolico je \$1.25
1 tednik in 4.00	1 tednik in 1.25
2 tednika in 3.00	2 tednika in 1.50
3 tednika in 2.40	3 tednika in 1.50
4 tednika in 1.80	4 tednika in 1.50
5 tednikov in nil	5 tednikov in 1.50

Za Evrope je \$2.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v planu in si naročite Prosveto. List, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priložena pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$ _____

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledenč članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik Star naročnik